

Beszélgetés Kornai Jánossal a Közgazd Alumni Esten

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karának Magyar Intézete szeptember 28-án második alkalommal szervezte meg Közgazd Alumni Est elnevezésű rendezvényét, amelynek célja az intézmény végdiáktáival való találkozás és párbeszéd volt. Az ünnepi beszédek meghívottja Kornai János volt, Magyarország legelismertebb, Széchenyi-díjas közgazdásza, a Harvard Egyetem és a Budapesti Corvinus Egyetem tiszteletbeli professzora, akivel a felsőoktatási rendszer reformjának kérdéseiről beszélgettünk.

KOVÁCS ILDIKÓ

Kornai János sok könyvében és tanulmányában foglalkozott a szocialista rendszer és a poszt-szocialista átalakulás elemzésével. A társadalom egészét átfogó kérdések megközelítésére az általa „rendszerparadigmának” nevezett szemléletet, módszert alkalmazta. Ami a következőket jelenti: a rendszer minden szféráját, valamennyi dimenzióját együttesen kell megértenünk, fel kell fogunk, hogy a rendszer különböző részei hogyan hatnak egymásra, milyen interakció van közöttük és hogyan alakul ki a részek közötti függőség. Különösen fontos ez a szemlélet az egykor kommunista országokban lezajló rendszerváltás elemzésében. A figyelem középpontjába kerülnek tipikusan rendszerparadigmikus „jelvények”. Milyen legyen a rendszertranszformáció sebessége? Mi az átalakító rendszabályok helyes sorrendje? Mennyiben hat egyaktározhatunk spontán evolútvá átalakulásra, és mennyiben kell aktívan, állami eszközökkel beavatkozni, a változtatásokat előmozdítani? A válaszok eltereltek a kérdések közé.

Kornai professzor elmondta, hogy bár a felsőoktatás reformjával mindentitt foglalkoznak, a poszt-szocialista államokban ez a kérdés még inkább specifikus, hiszen ezekben az országokban egy „koraszült” jóléti állam” alakult ki, ahol az állam, az adott erőforrásokhoz képest, túl nagy kötelezettségeket vállalt. Valamennyi szerint ez az általános kihívásokon túl is egy igen fontos szempont, hiszen ezt a túlzott felelősséget, amit az állam magára vállalt, úgy kell szűkíteni, hogy közben a szolgáltatás minősége ne romoljon, sőt javuljon. Szemléte a felsőoktatási reformok tereén bizonyos értékek mentén kell elmozdítani. Az egyik, szigorúan technokratikus elv a társadalmi hasznosság, hatékonyság. Technokratikus nyelven ezt így fogalmazhatnánk meg: ha a felsőoktatást, mint egy nagyüzemet tekintjük, olyan jó minőségű „termék” (output) jön ki, amelyre a felhasználó

kai posztulátumként kezeli. Értékrendjében az egyéni szuverenitás és autonómia olyan értékek, amelyek nincsenek alárendelve a kollektív társadalmi hasznosság értékeinek. Egy jól működő demokratikus társadalomban az embernek kell hogy legyen joga és lehetősége megvalósítani önmagát, kell hogy legyen joga arról dönteni, mit kezdjen az életével, mindaddig, amíg másnak kárt nem okoz a választásával. Kornai János felhívja a figyelmet arra, hogy ez a választási jog felelősséggel is jár, vagyis nem híve a „polyautaságának”. Ez a felsőoktatásra vonatkoztatva többek között azt is

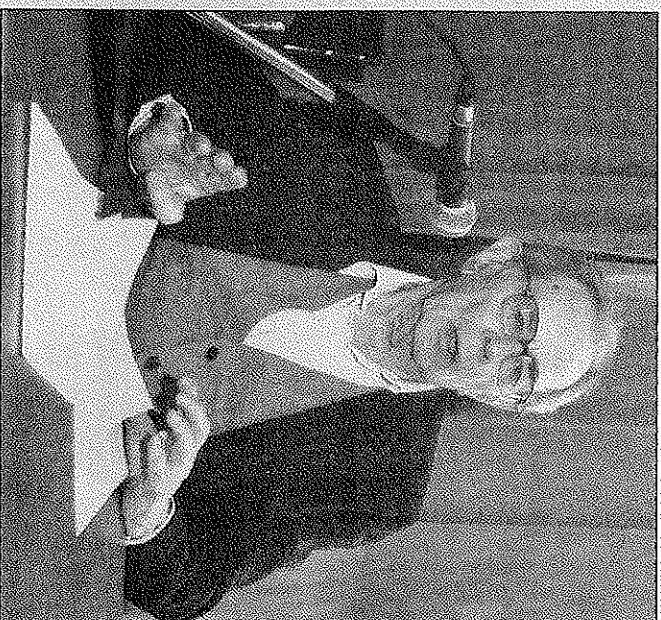
ként léteznek más, az üzleti világnak vagy alapítványok által szolgáltatók osztondják is. Ez az öt-féle forma nem zárja ki egymást, kétfő vagy több párhuzamosan is igénybe vehető egy-egy hallgatónál.

Kornai professzor felelősségre intett a pályaválasztás területén is. A munkaerőpiac tele van piaci kudarcokkal és tökéletlenségekkel. Éppen ezért igen nehezen jelezhető előre 10-15 éves távon a jövőendő munkaerőkereslet. Irreális arra számítani, hogy az állami szervek előre meg tudják mondani számszerűen, melyik szakmából hány főt kell ki képezni. Elképzelhetlen, némi sürölődés az egyetemnek munkaerő-kihocsátásának szakmai összetételére és a jövőendő munkaerőpiac kereslete közt. Fontos, hogy a felelősségteljes hallgatókat rugalmas alkalmazkodásra, az esetleg szükséges pályamódosításra, tudásuk megvalósításra, tudásuk nevelésére felkészítsék. Tanítsa meg a hallgatókat a problémákat milyen es nem felületesen elemezni, kérdéseket feltenni, fogalmazni és prezentálni, hogy aztán gyorsan és rugalmasan tudjanak a változó körülményekhez alkalmazkodni.

Ehhez viszont szükséges az egyetemi autonómia biztosítása és a nyilvános bizalom erősítése, kis közösségi és szervezeti szinten is. Az egyetemi autonómiával kapcsolatosan kifejtette, hogy mivel senki nem tudhatja, hogyan alakul a jövő munkaerőpiacán a kereslet, egyetlen állami szervnek sem szabad megmondania, milyen szakemberekre lesz szükség.

A túlzott tervezést károsnak véli ezen a területen is. Az egyetemi autonómiával kapcsolatos feltételez passzívítást a többi piaci szereplő, így a vállalati szektor részéről sem, hanem egyetemi irányító testületekben való részvételt, valamint vállalati osztondják felajánlását javasolja. Valamennyi szerint fontos, hogy egyik munkaerő-piaci szereplő se diktáljon, a döntés legyen egyfelől az autonóm egyetem, másfelől a hallgató kezében.

Kornai így összegezte: az egyetemi hallgatók legyenek nyitottak és bátrak, az egyetemi oktatók pedig legyenek képesek szakítani a régi sémákkal.

A felelősségteljes hozzáállást és a munka értékteremtő erejét szorgalmazza

és ez erőforrásokat fog elvenni másoktól. Ezért a szűken vett hatékonyság, a költségszökkentés érdekében sokszor egyszerűbb és olcsóbb hagyni, hogy a hátrányos helyzetűek minimális iskolázottsággal szakképzetlen munkások maradjanak, ami viszont ellentmond az esélyegyenlőség követelményének. Kornai János szerint sajnós a mai közép-kelet-európai gyakorlatban nem lehet például találni jól átgondolt, „átfogó reformokra”. Sok a rög-tönzés, az egymásnak ellentmondó rendszabályozás. A politikusok nagy része nem vállalja a döntései mögött meghúzódó értékvesztés bennmaradását, pedig sokkal kívánatosabb lenne a transzparencia ezen a területen is.

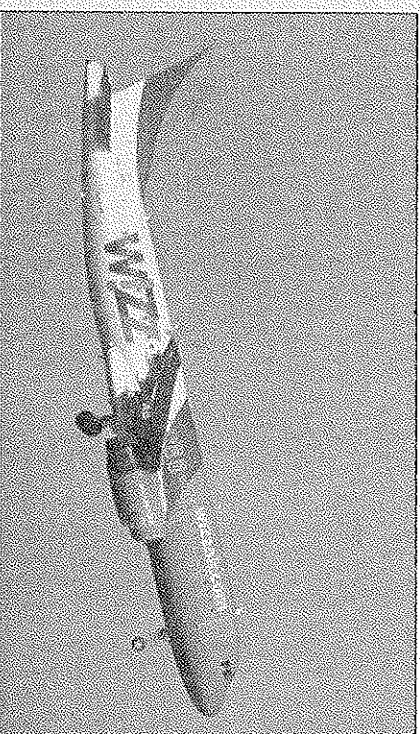
Kornai professzor a felsorolt elvek közül az egyén szuverenitását különleges fontosságu értékelni is.

Útvonalat, az idén karácsonykor és jövő húsvétkor pedig ki-egészítő járatokat indítanak. A társaság a hét végén indította első, igazán hosszú távú járatát Dubajba.

Az easyjet a féli utazási szorban indít újabb járatot a svájci Bazel és Budapest között. Az eddigi hétfő-szerda-péntek-vasárnapi járatok mellé 2014. január 31-től még egy csütörtök-ki gépet is indít a társaság. Ezzel immár két svájci városba kínál járatokat, hiszen Genbe naponta, Bazelbe pedig ezentúli héti öt alkalommal közlekednek.

Több légitársaság sűríti budapesti járatait

A Norwegian és a WizzAir mellett már az easyjet is több járatot közlekedtet a magyar fővárosból – tudatta a Budapest Airport (BA) Zrt. A tájékoztatók szerint a Wizz Air Moszkva-Vnukovóra közlekedő járata elindulása után 2014. március 31-től heti öt helyett naponta közlekedik a magyar és az orosz főváros között. A hatalmas piaci kereslet miatt további járatbővítéseket is bejelent a diszkont légitársaság, így jövő június 14. és szeptember 14. között naponta kétszer teszik majd meg gépet a Budapest–Moszkva

A piaci kereslethez igazodnak

Röviden

NÓTT AZ IPARI FORGALOM
A Kolozs megyei ipar forgalma 2013 első nyolc hónapjában 104,1%-ot tett ki, ami a megelőző évhez képest 1,1%-os növekedést jelent. Az első félévben a megye árulkívitele 465,3 millió euró, árubehozatala 814,1 millió euró volt. A tavalyi hasonló időszakkhoz képest az export 0,8%-kal, az import 1,4%-kal növekedett.

EMELKEDETT AZ ATLAFIZETÉS

2013 augusztusában a megyében a bruttó átlagbér 2415 lejt, a nettó átlagbér 1747 lejt ért el, ami 11,13%-kal haladja meg az egy évvel korábbi szintet. A munkanélküliségi ráta 3,5%-ot tett ki, vagyis 0,2%-kal kevesebbet, mint 2012 augusztusában.

TÖBB A KÜLFÖLDI TURISTA

Az év első nyolc hónapjában Kolozs megyében 231 194 turistát jegyeztek be, amelyből 42 926 (18,6%-uk) külföldi volt. A tavalyi esztendő hasonló időszakához viszonyítva a külföldiek idegenforgalma 1,7%-kal növekedett nálunk. A legtöbben Magyarországról (8272), Németországból (5395), Olaszországból (5001), Franciaországból (2914), Lengyelországból (2402) érkeztek.

OLCSÓBB LETT AZ ÉLELMISZER

Szeptemberben az élelmiszerárak általában 1,83%-kal voltak alacsonyabbak, mint augusztusban. A legjelentősebb csökkenést a követezőknél jegyezték: kenyér és péktérmékek – 10,45%, liszt – 7,43%, burgonya – 6,36%, friss gyümölcs – 3,95%, Drágult viszont a tojás (3,38%), a zöldség és zöldségkonzerv (2%), a túrófélések (0,34%), a tehéntej (0,29%), a disznóhús (0,24%), a vaj (0,22%), a kakaó és a kávé (0,06%), a szeszesital (0,09%).

BESZTERCEI IPARI PARK KÖRÖNALAZÓDIK

Német, finn és norvég vállalatok érdeklődnek a megalapítás előtt álló dél-besztercei ipari park iránt. Első lépésben az összerubházás 150 millió euró lenne, ami 500 új munkahely létrehozását jelentené.

TÚLZOTT BÜROKRÁCIA KESERÜTT A KKV-K ÉLETÉB

Egy 1858 hazai vállalatnál végzett felmérés szerint az országban a kis-és közép-vállalatok 91,27%-a önfenntartó, ami az utóbbi évben 16,37%-os fejlődést jelent. Ugyanakkor a bankhitelék 5%-kal csökkentek. A kiscégek finanszírozását gyakran a túlzott bürokrácia akadályozza meg. A Kkv-k ezért megbeszélést kezdeményeznek a bankokkal és a miniszterelnökkel a kapcsolatok normalizálása érdekében.

SIKERES A RICHTER GEDEON CSOPORT

Az idei első kilenc hónapban a magyarországi Richter Gedeon gyógyszeripari csoport eladásai 11,1%-kal nőttek a tavalyi hasonló időszakhoz képest, és elérték a 107,8 millió eurót. A csoport tulajdonában Romániában egy 120 gyógyszer-tárból álló hálózat, Marosvásárhelyen egy gyógyszergyár és a Pharmatam termékelosztó van.

Az ötlet szerezte

Ördög I. Béla